

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Journal of Academic Language and Literature

[Cilt/Volume: 7, Sayı/Issue: 3, Aralık/December 2023]

Ayşenur ÖZDAL

<https://orcid.org/0000-0002-8941-4503>

Dr. Öğr. Üyesi | Sorumlu Yazar

aysenurozdal@hotmail.com

Gaziantep Üniversitesi

<https://ror.org/020vvc407>

Berna DİNÇ MUSLUK

<https://orcid.org/0009-0005-5810-5838>

Öğretmen

berna.dnc@hotmail.com

Milli Eğitim Bakanlığı

<https://ror.org/00jga9g46>

Gaziantep'te Kaybolmaya Yüz Tutmuş Bir Meslek Olarak Kuşakçılık ve Son Ustaları

As an Endangered Occupation in Gaziantep: Belt Weaving and Its Last Masters

Araştırma Makalesi | *Research Article*

Geliş Tarihi | *Date Received*: 19.10.2023

Kabul Tarihi | *Date Accepted*: 15.11.2023

Yayın Tarihi | *Date Published*: 30.12.2023

Atf | Citation

Özdal, A. ve Dinç Musluk, B. (2023). Gaziantep'te Kaybolmaya Yüz Tutmuş Bir Meslek Olarak Kuşakçılık ve Son Ustaları. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 7(3), 2065-2090. <https://doi.org/10.34083/akaded.1377382>

Özdal, A. & Dinç Musluk, B. (2023). As an Endangered Occupation in Gaziantep: Belt Weaving and Its Last Masters. *Journal of Academic Language and Literature*, 7(3), 2065-2090. <https://doi.org/10.34083/akaded.1377382>

Makale Bilgisi | Article Information

Değerlendirme <i>Review Reports</i>	Çift Taraflı Kör Hakemlik (İki Dış Hakem) <i>Double-blind. (Two External Referees)</i>
Etik Beyan <i>Ethics Statement</i>	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik ilkelere uyulmuştur <i>Ethical principles were followed during the preparation of this study</i>
Etik Kurul Belgesi <i>Ethics Committee Approval</i>	Bu çalışmanın yazar/yazarları, Gaziantep Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulunun 06.06.2023 tarih ve 07 nolu toplantı kararı ile etik kurul izin belgesi almış olduklarını beyan etmektedir. <i>The study's author(s) thus declare that they have been granted permission by the ethical committee to conduct this research, as per the decision of the Gaziantep University Social and Humanities ethical Committee meeting on June 6, 2023, with number 07 on the certificate.</i>
Etik Bildirim <i>Complaints</i>	adeddergi@gmail.com
Çıkar Çatışması <i>Conflicts of Interest</i>	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir <i>The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest</i>
Katkı Oranı Beyanı <i>Author Contributions</i>	Yazarların çalışmadaki katkı oranları eşittir <i>Author's contribution rates to the study are equal.</i>
Benzerlik Taraması <i>Similarity Checks</i>	Yapıldı <i>Yes - iThenticate</i>
Telif Hakkı ve Lisans <i>Copyrights-License</i>	Yazarlar, dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler. Bu çalışma Atf-GayriTicari 4.0 Uluslararası lisansı altında yayımlanır <i>Authors publishing with the journal retain the copyright. This work is licensed under Attribution-NonCommercial 4.0 International</i>

© Ayşenur ÖZDAL – Berna DİNÇ MUSLUK | Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International

Öz

Değişen ve gelişen yaşam şartları sebebiyle insanların üretim ve tüketim biçimleri de değişmektedir. Bu değişim, bazı kültürel değerlerin kaybolmasına ve yerine yeni unsurların alınmasına sebep olmaktadır. Teknolojik gelişmeler sebebiyle kaybolan kültürel değerlerden biri de geleneksel mesleklerdir. Geleneksel meslekler, insan gücüne duyulan ihtiyacın azalması ve modern insanın taleplerinin değişmesiyle yok olmaktadır. Bu çalışmada gelişen teknolojinin gerisinde kalarak el emeğiyle üretim yapan, üretildiği bölge olan Gaziantep'in kültürel mirası içinde değerlendirilen ve günümüzde yetişen bir çırağı olmadığı için artık kaybolmak üzere olan kuşakçılık mesleğinin günümüzdeki durumunu tespit etmek ve kuşakçılığı tanıtmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Gaziantep'teki son kuşak ustalarına ve konu hakkında bilgi sahibi olan kaynak kişilere ulaşılmış ve çalışmanın temel verileri bu kişilerle yapılan görüşmeler ve gözlem yoluyla elde edilmiştir. Bu verilerle kuşakçılık mesleğinin tarihi ve kökeni, Gaziantep'teki kuşak ustaları, kuşak üretiminin tekniği ve üretiminde kullanılan malzemelerin özellikleri, kuşağın kullanım alanları, mesleğin geçmişten günümüze geçirdiği değişimler, meslek töresi ve kuşakçılık etrafında oluşan sözlü kültürel varlık derlenmiştir. Elde edilen verilere göre kuşakların günlük yaşamdaki temel işlevini kaybettiği, günümüzde bazı bölgelerde nadiren de olsa kullanım özelliğini korumakla birlikte genellikle halk oyunları kostümlerinde ve geleneksel üretim amacının dışında çanta, cüzdan, şapka gibi süs eşyalarının yapımında ve çeşitli mekânlarda dekor olarak kullanıldığı görülmüştür. Hâlâ üretim yapan son iki usta da meslekten çekildiğinde kuşakçılık artık kaybolmuş bir geleneksel meslek olacaktır.

Anahtar Kelimeler: kültürel miras, koruma, meslek folkloru, zanaat.

Abstract

Due to changing and evolving living conditions, the ways in which people produce and consume are also changing. This transformation leads to the loss of some cultural values and the incorporation of new elements. One of the cultural values lost due to technological advancements is traditional occupations. Traditional occupations are disappearing as the demand for human labor decreases and the preferences of modern individuals change. This study aims to assess the current status of the occupation of belt-making, which is considered part of the cultural heritage of Gaziantep, a region that continues to produce handmade goods but is on the verge of extinction because there are no apprentices learning the trade in today's world. In pursuit of this goal, interviews were conducted with the last masters of this trade in Gaziantep and individuals knowledgeable about the subject, and the basic data for the study were obtained through these interviews and observations. Based on these data, the history and origin of the belt-making occupation, the last belt masters in Gaziantep, the technique of belt production, the characteristics of the materials used in production, the uses of the belts, the changes in the occupation from past to present, the professional code, and the oral cultural assets surrounding belt-making were compiled. According to the obtained data, it is observed that belts have lost their basic function in daily life, and in contemporary times, they are rarely used in some regions while generally maintaining their utility in folk dance costumes. Additionally, belts are now used in the production of decorative items such as bags, wallets, hats, and as decorations in various spaces, deviating from their traditional production

purpose. When the last two remaining masters retire from the profession, belt-making will become a lost traditional occupation.

Keywords: *cultural heritage, conservation, occupational folklore, craft.*

Giriş

Bir kültürün varlığının devam edebilmesi için önemli bir kavram olan kültürel miras, bir toplumun belleğidir. Küreselleşme 20. yy. başlarından beri toplumların kültürel değerlerinin kaybolmasında etki göstermiştir. Bunun neticesinde bu değerlerin korunması için çeşitli politikalar ortaya koyulmuş ve kültürel miras kavramı önemli bulunmuştur (Arslan vd., 2017: 212). İnsanın var olduğu her yerde geleneğin de varlığından söz etmek mümkündür bu yüzden geleneksel mesleklerin tarihi insanlık tarihi kadar eskidir. Geleneksel unsurlar süreç içinde gelişir, olgunlaşır ve zayıflar, yok olur veya yeniden canlanabilir (Koyuncu Okca, 2016: 204). Toplumun kültürel ve sanatsal varlığını, estetik anlayışını, inanç ve düşünce dünyasını yansıtan bazı meslekler, 20. yy.ın ilk yarısında, değişen ticari, ekonomik, teknolojik ve kültürel şartlara uyum gösteremediği için yok olmuştur veya yok olma tehlikesi yaşamaktadır (Altıntaş, 2016: 158). Endüstriyel süreçlerin küreselleşmesinin sonucunda zanaatkarlar da çaresiz kalmışlardır (Danışman, 2005: 236). Geleneksel sanatların ve mesleklerin birçok dalında ustalar kaybolma tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştır. Artık çoğu meslek ve sanat dalında usta bulunmamaktadır (Oğuz, 2008: 10).

Küreselleşme süreci, etkin olmayanın elenmesi amacındadır fakat sürdürülebilir gelişme güçlü yerel kimlikler ve kültürlerle mümkündür (Yurtseven ve Kaya, 2010: 26). Yaşayan kültürel mirasları korumayı hedefleyen uluslararası bir sözleşme olan Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması (SOKÜM) Sözleşmesi kapsamında kültürel miras unsurlarının aktarımının sağlanması, envanterlenmesi ve yeniden canlandırılması önem arz etmektedir. Bu sözleşmeye göre kültürel miras olarak tanımlanmış beş unsurdan birisi de el sanatlarıdır (Gürçayır Teke, 2018: s. 19-21). İnsanların başlangıçta ihtiyaçlarını gidermek amacıyla ilk örneklerini verdikleri el sanatları, zamanla toplumun kültürünü ve beğenilerini yansıtmıştır (Sarıkaya Hünere ve Er: 2012: s. 181). İnsanlar, ihtiyaçlarını karşılamak için ürettikleri eşyalara estetik değer kazandırmış ve ortaya çıkan el sanatları ürünleri, sosyal ve kültürel değerlerle beraber renk ve motiflerin de kullanımıyla bir anlatım aracı hâline gelmiştir. El sanatları bu özellikleriyle geçmişten geleceğe köprü kurmuştur (Sarıoğlu, 2005: s. 72). El sanatları daha önceleri ulusal kültürün maddi boyutu olarak değerlendirilirken günümüzde ulusal kalıtın görsel ürünleri olarak değerlendirilmektedir. Bir ulusun veya ülkenin kültürel kimliğini oluşturan bu unsurlar, o ulusun farklılığını ve varlığını belgeleyen, tanımlayan, destekleyen veya gösteren öğelerdir (Oğuz, 2002: s. 5-6). Sözlü kültür ortamında oluşan, toplumun beğenisini ve hayata bakışını yansıtan el sanatlarının ticarî maksatla sunulmasıyla geleneksel meslek grupları oluşmuştur (Duman, 2012: 1535-1536). Ürünün insan gücüyle ortaya konduğu, usta-çırak ilişkisiyle öğrenilen, toplumun kültürel mirasını yansıtan ve geleneksel yöntemlerle

icra edilen çömlekçilik, ahşap oymacılığı, halı ve kilim dokuma, dericilik vb. el sanatları geleneksel meslekler olarak değerlendirilmektedir. Bu özelliklere sahip olan kuşakçılık da Gaziantep'teki geleneksel meslek dallarından biridir.

Günümüzde küreselleşme, endüstriyel üretim, makineli teknolojinin hızla ilerlemesi, insanların beğenilerinin ve tercihlerinin değişmesi gibi sebeplerle insan eliyle üretim yapan pek çok geleneksel meslek kaybolmaya yüz tutmuştur. Bu çalışmada kaybolmakta olan kuşakçılık üzerine bir araştırma yapılmıştır. Çalışmada Gaziantep'te kuşakçılığın tarihçesini, günümüzdeki durumunu, üretim aşamalarını belirlemek ve kuşakçılık etrafında oluşan kültürel değerleri korumak ve bu konuda yazılı bir kaynak oluşturmak amaçlanmıştır. Bu amaçla mesleğin son ustaları ile görüşme gerçekleştirilerek çalışmanın verileri elde edilmiştir.

1. Kuşakçılık ve Tarihçesi

Dokumacılık, çok eski tarihlerden beri beslenme ve barınma gibi insan ihtiyacının temel gereksiniminin bir sonucu olarak var olmuş ve değerini sürdürmüştür. Türklerin ana vatanı olan Orta Asya'da son derece önemli bir sanat kolu olan dokumacılık daha sonra Selçuklularla Anadolu'ya taşınmıştır (Aytaç ve Hidayetoğlu, 2004: s. 49). Gaziantep'te kutnu dokumacılığı, kilim dokumacılığı, aba dokumacılığı gibi dokumacılık sektöründe faaliyet gösteren geleneksel mesleklerden biri de kuşak dokumacılığı olmuştur. Kuşakçı adı verilen ustalar tarafından icra edilen bu meslek, halk arasında "kuşakçılık" olarak ifade edilmiştir. Boyanmış pamuk ipliklerinin çeşitli aşamalardan geçirilerek dokunması ile elde edilen kuşaklar, insanların bellerine sarılan giysi parçaları olarak kullanılmıştır. Belin güçlü ve sağlıklı olmasını sağlayan kuşaklar, gerektiğinde şapka, sofraya bezi, seccade, çıkın gibi eşyaların işlevini de yerine getirmiştir.

Gaziantep, günümüzde önemli sanayi şehirlerinden biri olarak özellikle tekstil üzerine üretimin yoğun olduğu bir kenttir. Tekstil sanayisinde oldukça ileri durumda olan kentte makineli üretim yaygınlaşmadan önce dokumacılık üzerine kurulu geleneksel mesleklerin mevcut olduğu bilinmektedir ki bu meslekler günümüzde de üretim yapmaya devam etmektedir. Bunlardan biri de kuşakçılıktır. Gaziantep'te kuşakçılık zanaatını Gaziantep'te ustalar Ermenilerden öğrenmiştir. Ermeni ustaların yanında çalışan Türk çırakların mesleği öğrenmesi ile Türk ustalar yetişmiştir. Ermeni ustaların yanında çıraklık yapan Hilmi Çayırağası, Mahmut Özçörekçi ve Abbas Özbek'in Türkiye'de 1920'lerden itibaren faal olduğu bu zanaatın Gaziantep'teki ilk ustaları olduğu tespit edilmiştir. Kuşakçılığın tarihi hakkında eski kuşak ustası Metin Emek (KK-1) şu bilgileri aktarmıştır:

"Ben Hilmi Çayırağası rahmetliden duydum, kendisi çırak imiş, Ermeni'nin yanında masura çıraklığı ederken kafasını kaldırıp jakara bakarmış, deseni veren jakardır ve jakar da makinenin yukarısında olur el tezgâhlarında, yukarı baktığında Ermeni ustası boynunun köküne silleye yapıştırmış. Motifi veren miller tahtadan olur ve o millerin rahat çalışması için yağlarlar, Ermeni usta da çırağına 'Gözüne yağ damlar e...k, neden bakıyorsun yukarı?'

diye kızarmış. Aslında bağırıp kızmaktaki amacı onun bu zanaatı öğrenmemesiymiş. Ermeni ustalar öğretmek istemezlermiş mesleği.”

Gaziantep kültürü ve tarihi hakkında engin bilgi hazinesine sahip Asım Mihçioğlu'nun mesleğin tarihi hakkında verdiği bilgilere göre Antep'teki mesleklerin çoğunda olduğu gibi kuşakçılık da Ermenilerden öğrenilmiştir. Ermenilerin vergiden ve askerlikten muaf olmaları onların bir meslekte ustalaşmalarına fırsat vermiştir. Türk gençleri ise meslek öğrenecekleri çağda askere gitmiş, dört ila yedi sene askerlik yapmış, askerden döndüklerinde ise çıraklık gerektirmediği için çobanlık veya çiftçilik yapmayı tercih etmişlerdir. Bu meslek de Ermenilerin tekelinde babadan oğula geçerek sürmüştür (KK-3). Kuşakçılık, kuyumculuk, tabaklık, bakırcılık, yemenicilik gibi zanaatları icra eden Ermenilerin tamamı tüccardır ve zengindir (KK-1). Bu durum Gaziantep'teki kentleşmede de kendini göstermiştir. Refah içinde yaşayan Ermenilerin evleri şehrin üst tarafında yapılmış lüks evlerken Gaziantep'in çobanlık veya çiftçilikle meşgul olan Türk-Müslüman tebaasının evleri daha düşük kalitede olmuştur (KK-2). Büyük oranda Ermeniler tarafından yapılmış, zamanla Türklerin öğrendiği ve ustalaştığı kuşakçılık tarihte civar illerde de faal olsa da kutnuculuk, yemenicilik gibi kuşakçılığın da üretim merkezi Gaziantep olmuştur. Kuşak, Gaziantep'te üretilerek İstanbul Kapalı Çarşı'ya oradan da Anadolu'nun diğer illerine iç ticareti yapılmış bir üründür (KK-3). Kapalı Çarşı'da “yağlıkçılar” kuşağın toptan alındığı merkezdir. Üretilen kuşaklar buraya verilmiş, oradan da Anadolu'nun diğer illerindeki insanlar gelip satın almıştır (KK-2). Günümüzde çeşitli sebeplerle kaybolmaya yüz tutmuş olan kuşakçılık, günümüzde Halıcılar ve Dokumacılar Odasına bağlı olarak faaliyet göstermektedir. Kuşakçılık ragbet gördüğü dönemlerde çalışanlarının iyi bir gelir elde etmesine imkân tanımıştır. Bir dönem kuşakçılıkla meşgul olmuş, daha sonra PTT'de memur olarak iş yaşamına devam etmiş olan Vedat Karakaş (KK-5) “Ben kuşakçılıktan ayrıldığımda haftada beş gün çalışarak örneğin iki bin lira alırdım, PTT'ye girdim bana bin lira verdiler ve yedi gün çalışıyorum. Ben burada çalışmam, eski yerime giderim dedim. Memurun iki katı kazanırdı kuşakçılıkta.” diyerek mesleğin kazanç durumunu anlatmıştır. Kuşakçılıkta Sivas, Amasra, Konya, Zonguldak ve Trabzon pazarın büyük olduğu iller olarak zikredilmiştir (KK-1, KK-2).

2. Gaziantep'te Kuşakçılığın Son Ustaları

Kuşakçılık, Gaziantep'te 1920'lerden sonra Türklerin faaliyet gösterdiği geleneksel mesleklerdendir. 1920'lerden önce Ermeni ustaların icra ettiği kuşakçılığın 300-400 senelik bir geçmişe sahip olduğu düşünülmektedir. Çok aşamalı ve son derece zahmetli biçimde üretilen kuşak için genellikle aile bireylerinin tamamı emek sarf etmiştir. Kuşakçılığın son ustalarından biri olan ve yakın zamanda iş yerini kapatmış olan Metin Emek (KK-1)'in babası Durdu Emek de 1944 senesinden vefat ettiği tarihe kadar bu mesleği icra etmiştir. Metin Emek 1966 senesinde masura şeerti (masura çırağı) olarak kuşakçılığa başlamıştır. Daha sonra halfelik (kalfalık) ve ustalık yapmış, on sene kadar önce bu zanaatı bırakmıştır. Mesleğin genellikle babadan oğula miras kaldığını aktaran Metin Emek şu bilgileri aktarmıştır:

“El tezgâhında evin altında babam kuşak işlerdi, annem masurasını sarardı, boyardı. Bizler de küçükken yardım ederdik, ailecek çalışırdık. Anam masurayı sarardı, al oğlum babana götür derdi; ben de küçük çocuğum, seferin içine kor sürüye sürüye götürürdüm. Evvel kuşaklar el tezgâhlarında evlerin altında işlenirdi, sonradan 1968-1969 yıllarından sonra motorlu tezgâhlar çıktı, onlar cereyanla çalışır. Bunun için bu tezgâha bir masura makinesi gerekti. Elle sarılan masura, şimdi masura makinesinde sarılmaya başlandı. Biz çok masura sardık. Çavuş rahmetlik halfeden çok kamçı yedim ben, kamçıyla beni kovalardı bedresi düzgün yapamıyorsun diyerek. Kuşağa düğüm atılmaz bedres olur, düğüm sırtarır onu bedres edeceksin, kaynaştırıcaksın. Diyelim iplik kırıldı, düğüm atarsan mekiğin içine boncuk takılır, bedres etmek gerekir. Şimdi otomatik tezgâhlarda dokunuyor, halfeliğe gerek kalmadı. Ben mesleği on sene önce bıraktım. İki kişinin ürettiğini piyasa da kaldırmıyor. Şükrü Yüncü’ye ya siz bırakacaksınız ya biz dedim. Müşterisi olmayan mal zayıdır. Ben o zaman çekildim, halıcılık işine girdim. Bir bunlar (Yüncü Tekstil) kaldı. Allah korusun diyelim ki İbrahim Ağam (İbrahim Halil Yüncü) öldü, Pelevan (Şükrü Yüncü) devam eder, Pelevan da ölse çocukları hurdacıyı çağırırlar, ne verdiyse alır dükkânı kapatır geçerler.”

Günümüzde kuşak dokuma işini sürdüren son iki usta olan Şükrü Yüncü (KK-2) ve ağabeyi İbrahim Halil Yüncü (KK-4), eski ustalardan olan 1932 doğumlu Gani Yüncü’nün oğullarıdır. Gani Yüncü henüz sekiz yaşındayken mesleği eniştesinden öğrenerek kuşakçılığa başlamıştır. Şükrü Yüncü şunları aktarmıştır:

“Babam devam ederken biz üniversiteyi bitirdik. Küçükken de babamızla çalıştığımız için mesleği daha sonra biz devam ettirdik. Biz de son nesiliz, bizden başka yapan kalmadı, meslek bizden sonra bitecek. Babam çocukluğundan beri bu mesleği yapmış, biz de çocukken babamızın yanında öğrendik. Babam bizi dükkâna getirirdi, elimizden tutardı İstanbul’a götürürdü, müşterilerin yanına, babamızı izleyerek öğrendik ve şu anda devam ettiriyoruz, yaklaşık elli yıldan beri. Annemiz evde masurasını sarardı, boyasını boyardı, babamız el tezgâhında işlerdi, hayat dediğimiz avluda babam bu işi bükerdi yığardı, çuvalları İstanbul’a götürüp satardı. Tamamen aile işiydi. Bugün artık ağabeyimle ben yapıyoruz. Mesela Metin abim (Metin Emek) işi bıraktığında ipliklerini biz aldık. Ben bunu devredecek olsam benimkileri artık kimse almaz, meslek bitti, bu malzemelerin hepsi hurdaya çıkar. Mesleğe artık ihtiyaç yok. Belediyeden çeşitli teşvikler var ama biz o maddi destekle ne yapabiliriz ki? Üretim gücümüz var evet ama ürüne talep yok. O teşviki, ürüne talep olmadan alıp kullanmak da bize yakışmaz. Benim zaten tezgâhım da var, elimde ürünüm de var ama talep yok. Art niyetli olursa teşvikler değerlendirilir ama biz öyle insanlar değiliz. Üretim bizde olduğu hâlde satamıyoruz. Şu anda on tane tezgâhımız var, üç dört tanesi yarım yamalak çalışıyor. Sene 2017’den beri koca Türkiye’de bu işi yapan iki kişi kaldık. Ermeni müşteriye en son İstanbul’a 16 Ocak 2023’te bir balya mal göndermişim. En büyük müşterilerimden bir tanesi Kapalı Çarşı’da.

Şimdi bir balyadan daha az sipariş aldım kaç ay sonra. Eskiden her ay İstanbul'daydık, şu an ben en son ne zaman gittiğimi hatırlamıyorum. Bu mesleğin çırağı da kalmadı. Bugün kuşak işleyecek adam bulamazsın, en basit deseni bile deldiremeyiz. Halı kendi bünyesine aldı hepsini.”

Bugün kuşakçılık mesleğini sürdüren iki firma olduğu tespit edilmiştir. Bu firmalardan Yüncü Tekstil, İbrahim Yüncü ve Şükrü Yüncü'ye ait olup kuşak üretimi günümüzde sadece bu atölyede gerçekleştirilmektedir. Âdem Bacaksız ile Kâmil Eksen'e ait olan Âdem Tekstil ise kuşak üretimi yapmamakta ancak kuşak ticaretini sağlamaktadır. Gaziantep'te geçmişten günümüze kadar kuşakçılık mesleğini icra etmiş ustaların isimleri şu şekilde tespit edilmiştir;

Vefat Etmiş Gaziantepli Kuşak Ustaları

Abbas Özbek	(1902-1989)
Abdulcabbar Özçalışkan	(1930-1966)
Abdullah Akgöz	(1914-1987)
Abdullah Eksen	(1933- 2015)
Abdurahman Demirci	(?-?)
Afacan Ali	(?-?)
Ahmet Çelikhan	(1931-1993)
Ahmet Sevinçer	(1930-2000)
Ali Altıntuğ	(?-?)
Ali Özbek	(1921-2002)
Boyacı Ali Türkoğlu	(1912-1996)
Cesur Özçörekçi	(?-?)
Cevdet Horozoğlu	(1938-2020)
Desenci Refik Özçalışkan	(1928-2012)
Durdu Emek	(1936-2001)
Emin Bozatlı	(?-?)
Gani Yüncü	(1932 -2016)
Halil Kıvanç	(1936-2008)
Halil Özoğlan	(1921-2005)
Hanife Şireci	(1921 -1992)
Hayri Meral	(?-?)
Hayri Mutlu	(?-?)
Hilmi Çayırağası	(?-?)
Hökkeş Ayvaz	(?-?)
İbrahim Giritlioğlu	(1915-1982)
İlhan Kalyencioğlu	(1937 2002)
Kâmil Cayip	(?-?)
Kemal Delikoyun	(1922-2020)
Mahmut Horozoğlu	(?-?)
Mahmut Özçörekçi	(1905-1990)
Mahmut Yeşilbaş	(?-?)

Mehmet Çelikhan	(1929-1994)
Mehmet Şahiner	(?-?)
Mehmet Teymur	(1918-2018)
Muharrem Yılcı	(1936-1979)
Mustafa Seçkin	(1938-2019)
Osman Altıntuğ	(1952-2022)
Salih Özgül	(?-?)
Seydi Yetkin	(?-?)
Şarkıcı Ekrem Öz Çalışkan	(1936-2001)
Şükrü Altıntuğ	(?-?)
Teyfik Altıntuğ	(?-?)
Ulayıcı Mehmet Ali Altun	(1916-2003)
Yüzbaşı Mahmut Ersoy	(?-?)

Kuşakçılık Zanaatını Şu An Devam Ettirmeyen, Hayatta Olan Eski Ustalar

Akif Erkol	(1949)
Boyacı Mustafa Düztaban	(1960)
Cengiz Çelikhan	(1965)
Çözücü Halil Karadağ	(1968)
Çözücü Yahya Karakaş	(1958)
Desenci Çetin Özçalışkan	(?)
Fatih Altun	(?)
Fatih Giritlioğlu	(1960)
Hanifi Akgöz	(1946)
Hüseyin Eksen	(1960)
İbrahim Delikoyun	(1961)
Mehmet Meral	(1955)
Vedat Karakaş	(1954)
Ahmet Şireci	(1961)
Metin Emek	(1960)
Yaşar Kalyencioğlu	(1966)

Mesleğe Devam Eden Kuşak Ustaları

İbrahim Yüncü	(1958)
Şükrü Yüncü	(1963)
Kamil Eksen	(1970)(ticaretini yapıyor)
Âdem Bacaksız	(1972) (ticaretini yapıyor)

3. Kuşakçılıkta Meslek Töresi

Anadolu Türklüğünün sosyo-ekonomik hayatında önemli rolü olan Ahilikte yamak-çırak, kalfa-usta hiyerarşisi mevcuttur. Bu hiyerarşi iş yerlerinde meslekte gelişmenin bir icabı olarak uygulanmış ve bu kademedekiler arasında baba evlat ilişkisi gibi yakın bir bağ kurulmuştur. Ayrıca akşamları düzenlenen ahi konuk ve toplantı salonlarında

ahlak eğitimi verilmiştir. Bu yollarla geliştirilen Türk esnaf ve sanatkârları arasında kuvvetli bir ilişki kurulmuş ve Bizans sanatkârlarıyla rekabet edilebilecek düzeye gelinmiştir (Çağatay, 1974: s. 81, 95, 101). Kuşakçılık da diğer geleneksel mesleklerde olduğu gibi usta çırak ilişkisi ile öğrenilmiştir. Gaziantep'te mesleğe başlayan en genç birey orta şeert (orta çırak) olmaktadır. Vazifesi diğer çalışanların getir-götür işlerini yapmaktır. Orta şeert bir müddet sonra şeertliğe (çıraklık) terfi eder. Masura sarmak gibi basit işler çırağa aittir. Daha sonra yarım halfe (yarım kalfa) olunur ki bu aşamada kalfanın yardımcılığı yapılır. Sonra sırasıyla halfe (kalfa), yarı usta ve usta olunur. Bu terfiler daha çok Gaziantep'in geleneksel esnaf toplantısı olan esnaf sahresinde tebliğ edilmiştir. Usta, çırağını ve kalfasını sadece meslek yaşamı içinde değil diğer yaşam alanlarında da korumuştur. Manevi baba olarak görülen usta diğer geleneksel mesleklerde olduğu gibi kuşakçılıkta da ustalık düzeyine gelmiş elemanın dükkân açmasına katkıda bulunmakla mükelleftir. Usta, belediyeye müracaat ederek kalfasının meslekî bilgisi ve ahlakıyla dükkân açmaya uygun olduğunu tebliğ eder. Ayrıca Ahilikteki gedik sisteminin bir sonucu olarak yeni bir dükkânın açılmasıyla mevcut pazar bölüşüleceğinden o mesleği icra eden iş yeri sahibi diğer ustalardan da onay alınır. Hem belediyeden hem de diğer ustalardan onayın alınmasından sonra yeni iş yeri açacak kişinin ustası ve ailesi ortak katkı sunarak dükkânı açarlar (KK-3).

Kuşakçılık mesleğini yapan ustalar arasında da sıkı bir iletişim ve birbirlerine saygı söz konusudur. Bir dükkânda herhangi bir sebeple sorun yaşamış olan çırak veya kalfa başka bir kuşakçı ustasının yanına gittiğinde -ihtiyaç olsa bile- hemen işe başlaması mümkün olmamıştır. Çırak veya kalfanın yanından ayrıldığı ustası ile görüşülerek çalışanın meslek ahlakı ile ilgili bilgi edinilmiş, ardından ondan izin alınarak yeni işe başlamasına müsaade edilmiştir (KK-1). Çıraklar kalfasına ve ustasına, kalfalar da ustalarına büyük saygı göstermiş; onları manevi babaları olarak görmüştür. Ustalarına karşı son derece hürmetli davranan çırak ve kalfalar bayramlarda ustalarının evlerini ziyaret etmiş, ellerini öpmüşlerdir. KK-1 bu yakınlık ve mesleki disiplini şu şekilde anlatmıştır:

“Babamlar el tezgâhlarında çalışırken ustalarından haftalıklarını aldıktan sonra önlüklerini (sayasını) çıkarır direzinin üstüne koyup ellerini açarlarmış: ‘Ustamın kesesine bereket, ustama bu zanaatı belletenin atasına rahmet, ustamın geçmişine ve ecdadına rahmet.’ diyerek dua edip dükkândan öyle çıkarlarmış. Ustaya sevginin, saygının ve vefanın da bir sonucudur bu dua. Ben usta oğluyum. Çavuş rahmetli yani bizim kalfamız bana kızardı. Ben de çırağım ya... Babam sahip çıkmazdı, hiç seslenmezdi çünkü kalfanın sözü geçerdi çırağa. Yaşar'ın babası İlhan kalfa, biz masura sararken kamçıyı eline aldığı zaman beni kovalardı, babam ona da seslenmezdi. Kültür öyleydi, gerekirse usta halfesini döverdi ama severdi de tabii.”

Gaziantep'te kuşakçılık zanaatında ahilikte olduğu gibi mesleki hiyerarşinin olduğu ve bu aşamalarda herkesin birbiriyle samimi ve candan bir ilişki içinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu yakınlık her çalışanın kendinden üst kademede bulunan diğer

çalışana saygı duymasını, altın üstünden aldığı direktifleri sorgusuz sualsiz yerine getirmesini sağlamıştır. Bunun neticesinde hem meslekte nitelikli elemanın yetişmesi hem de iş yerinde huzurun sağlanması mümkün olmuştur.

4. Kuşakçılıkta Üretim Yöntemi ve Malzemeler

Kuşak çok aşamalı ve zahmetli bir üretim sürecine sahiptir. Kuşakçılıkta çok önceleri yün, daha sonra pamuk ipliği kullanılmıştır. İş yerine kelep hâlde gelen iplikler kasarlı suya (klor) yatırılarak ağartılır; ardından kadınlar veya boyacılar tarafından kırmızı, siyah, beyaz, portakal sarı, cengari mavi, Anadolu yeşili, çivit mavi, tarçın, samanı sarı, turabi (toprak rengi) gibi renklere boyanarak dükkâna gönderilir. Ardından çırak, ipliği kelep şeklinde neziğe, masurayı çıkırığa takar ve kalfasına hazır hale getirir. Dokuma için tezgâh kurulduktan sonra jakar (kuşağa desen veren makine sistemi) ile dokuma tezgâhı arasına şark edilir. Bu işlemi şarkçı (ipliği jakardan tezgâha indiren kişi) ustaları gerçekleştirir. Jakarlı tezgâhlarda dokumaya desen vermek için desenci ustaları kartonlara desen çizerler. Kalfalar da çukurda el tezgâhlarında el ve ayaklarını kullanarak ipliği dokurlar. Zamanla teknolojinin ilerlemesiyle gelişen makineli üretim sayesinde elektrikli masura makinesi çıkmış ve mekiksiz tezgâhlarda üretim sağlandığından çırağa duyulan ihtiyaç azalmıştır. Yine motorlu tezgâhların çıkmasıyla masura mekik içine konarak tezgâhta işlenmiş, bu durum da yardımcı elemana duyulan ihtiyacın azalmasına sebep olmuştur. Günümüzde kuşakçılar bütün malzemeleri hazır hâlde temin etmektedir. Fabrikalara verilen siparişlerle iplikler istenilen renkte ve bobine sarılı vaziyette hazırlanmaktadır. Gelen iplik doğrudan tezgâha takılarak üretim gerçekleştirilmektedir (KK-1, KK-2, KK-3, KK-6).

Bir kuşağın dokunması için tezgâh, şarkçı (harniş), desenci, boyacı, ayak halfesi (çözgücü), ulayıcı (çözgü bağlamacısı), ve dokuma halfesi gerekmektedir. Motorlu tezgâhlar çıkmadan önce, 1966 yılına kadar dokuma için gerekli iplik alındıktan sonra boya işi, kelep işi, çıkırıklarda masura sarma işi, bunların hepsi herkesin evinde evin hanımı ve çocuklarıyla beraber yapılmıştır. Masura haline getirilen iplikler halfeler tarafından dokunmuştur. Bir günde yaklaşık yedi metre kuşak dokumak mümkün olmuştur. 1966'dan sonra motorlu tezgâhların kullanılmasıyla günde otuz ila otuz beş kuşak işlenebilmiştir. 2000'den sonra daha modern, mekiksiz tezgâhlarla masura sarma işine lüzum kalmadığından çıraklara ihtiyaç kalmamıştır. Bir kalfanın beş altı tezgâhta aynı anda dokuma yapabilmesiyle beraber her tezgâhta günde yüz elli metre kuşak işlenmiştir (KK-1, KK-2, KK-3, KK-6).

Kuşak motiflerinde Türk ustalar Ermeni ustalardan öğrendiklerini uygulamışlardır. Bazı motiflerin adlandırmaları da Ermenice hâliyle kalmıştır. Bademli, İsmailiye, Hasanbey, Dörtmekik yeşilli, Horasanlı, İtalyan, Çek, Fenerciyan, Tekyüz Lahuri, Mahlut, Lahuri, Üçmekik yeşilli, Kışmir, Hazariye kuşak motiflerinin isimleridir. Bu adlandırmaların motifi işleyen kişinin kendisinin veya memleketinin adından kaynaklandığı bilinmektedir. Örneğin İsmailiye İsmail isminde bir ustanın, Lahuri Lahorlu bir ustanın, Fenerciyan Ermeni bir ustanın bu motifleri ilk kez işlemesinden dolayı motif adı olmuştur. Mahlut kaba ve karışık demektir ve motifin görüntüsünden

dolayı bu ad kullanılmıştır. Bu motiflerin bölgelere göre kullanımı şu şekildedir (KK-1, KK-2, KK-3):

Bademli: Genellikle Ankara ve Ege bölgelerinde kullanılmıştır.

İsmailiye: Özellikle Güneydoğu ve İç Anadolu olmak üzere Karadeniz bölgesi hariç her bölgede kullanılmıştır.

Hasanbey: Çorum, Kastamonu, Bartın bölgesinde ağırlıklı kullanılmıştır.

Horasan: Daha çok Bursa, Bolu, İzmir bölgelerinde kullanılmıştır.

Dörtmekikli: Doğu Karadeniz bölgesinde kullanılmıştır.

İtalyan: Batı Karadeniz ve İç Ege'de kullanılmıştır.

Çek ve Fenerciyan: Özellikle Zonguldak, Bolu, Bartın, Karabük; yani Batı Karadeniz bölgesinde kullanılmıştır.

Tekyüz Lahuri: Konya ve Karaman'da kullanılmıştır.

Kuşakçılığın geleneksel bir el sanatı olarak kültürel zenginliği ve teknik ustalığı bünyesinde barındırdığı görülmektedir. Kendine has malzeme ve üretim yöntemi kullanılarak üretilen kuşaklar hem estetik hem de işlevsel değer taşımış ve bu süreçte ipliklerin hazırlanması, boyanması, dokunması gibi adımlar aile fertleri ve dükkânda çalışanların katkılarıyla yapılmıştır. Teknolojik ilerleme ile beraber kuşakçılıkta da dönüşüm yaşanmış ve makineli üretim yöntemleri kullanılmaya başlanmıştır. Elektrikli masura makineleri ve mekiksiz tezgâhlar üretim sürecini hızlandırmış, üretim miktarını artırmış ancak aynı zamanda geleneksel el işçiliğinin yerini almıştır. Üretimin makineleşmesi, daha kolay ve hızlı bir üretim sağlamıştır ancak çıraqlara olan ihtiyaç azalmış ve bu da mesleğin kaybolmasına yol açmıştır. Türk ustalarının, Ermeni ustalardan öğrendikleri motifler kültürel mirası yansıtan ve bölgesel kültür ve beğeni farklılıklarını gösteren detaylardır. Bu motiflerin çeşitliliğinde ve adlandırmalarında tarihsel süreçte büyük bir değişim olmaması onların geçmişle günümüz arasında bir bağ olmasını sağlamıştır. Bu zanaatın geçirdiği evrime ve kültürel değerine bakıldığında kuşakçılığın sadece bir üretim süreci değil aynı zamanda bir kültürel ifade biçimi olduğu söylenebilir.

5. Kuşağın Kullanım Alanları

Kuşak, hem erkeklerin hem de kadınların bellerine sararak kullandığı ve günümüzdeki kemerin yerini tutan bir üründür. Kuşağın bel için sağlıklı olduğu, çeşitli rahatsızlıkların önüne geçtiği düşünülmüştür. Erkekler kuşağı bellerine sardıktan sonra içine köstekli saat, tarak, tırnak makası, cüzdan ve yağlık (mendil) koymuşlardır. Erkekler akşam evlerine dönerken aldıkları eşyalar için kuşakları bellerinden çıkararak aldıklarını içine koymuş, kuşağı bohça gibi kullanmışlar, gerektiğinde kuşağı seccade

yapmışlar, yazın güneşten korunmak için başlarına örtmüşlerdir, kuşağın sofra bezi olarak kullanıldığı da olmuştur (KK-1). Asım Mıhçıoğlu kuşağın kullanım alanlarıyla ilgili şu aktarımı yapmıştır:

“Belin berk mi?’ diye sorarlar. Belim berk, ben sağlamım, arkam kuvvetli, vücudum iyi manasındadır. Kuşak, beli berkleştirir. Şimdi eski hamalların hepsinin önünde kuşak olurdu, bir şey kaldırdığında bütün yük beline gelirdi. Hamalın kuşağı biraz daha yüksektir, daha kalın bağlarlar, örneğin standardı 10 cm ise onunki 17 cm olur. Şimdi hâlâ öyle, GATEM veya İstanbul Çakmakçılar’a gidin bakın, oradaki hamalların hepsinin belinde başka çeşit bir kuşak vardır. Benim dedem Mıhçı Mehmet Ali Ağa, burada demirciydi. Dedem de kuşak bağlardı. Darda kaldığında bu kuşak seccade, sofra, çıkın, şimdiki poşet... Örneğin beş kilo patates aldın, sebze meyve, toz şeker aldın, eve götüreceksin, dışarıdan görünmesi hoş olmazdı. Kuşağın içine koyardın ki kimse görmez, imrenmezdi, kibarlık olurdu. Yazın güneşlik olur, başını örtersin. Yere serersin sofra olur. Bir adamın olmazsa olmazıydı bu kuşak. İçine cüzdanını, çakmağını koyarsın. Kadınlar sırtına bebeğini kuşakla bağlardı. Harman yapılır, tarlada çalışılırken bebek bağlamak için ayrı bir bez taşımaya lüzum kalmazdı. Kışın üşütürsen belinden üşütürsün, sonra böbreklerin belinden çürür. Kuşak bağlayan adamların böbrek sıkıntısı olmaz, fitik sıkıntısı olmaz. Bu kadar bel fitiğinin sebebi de bu geleneğin kalkmasından dolayı.”

Toplumsal unsurların açık işlevlerinin yanı sıra örtük işlevleri de mevcuttur. Açık işlevlerin yerine konulan örtük işlevler plansızca gerçekleşebilir, sonuçları önemsiz olabilir (Moore, 1997: 350’den akt. Aça ve Yolcu,2017: 52). Kuşağın açık işlevi bir giyim eşyası olarak bel desteği sağlaması ve beli sağlıklı tutmasıdır. Ancak kuşak, sağladığı bel desteğinin yanı sıra dar zamanlarda çok yönlü bir çözüm sunarak işlev görmüştür. Kuşağın seccade, sofra, torba olarak da kullanılması onun örtük işlevleri olarak değerlendirilebilir. Günümüzde geleneksel kullanımda olduğu gibi kimsenin beline takmak için tercih etmediği kuşak sadece yöresel halk dansları kostümlerinde tercih edilerek kültürel mirası yansıtır şekilde sahnelenmektedir. Bunun dışında kuşağın artık turistik amaçlı bir ürün hâline geldiği, otantik kafelerde masa örtüsü, otantik turistik ürünlerde fes, şapka, yelek, çanta, cüzdan vb. olarak kullanıldığı görülmektedir.

6. Kuşakçılık Mesleği Etrafında Oluşmuş Sözlü Kültür

6.1. Kuşakçılık Terminolojisi

Ağız, konuşma dilinin toplumsal çevreye göre meydana çıkmış çeşitliliklerinin biri olarak herhangi bir memleketin muhtelif bölgelerinde kelimelerin söyleyiş bakımından birbirinden farklı olmasına verilen addır (Ergin, 2009: s. 10). Bölgelere göre sözcüklerin söyleyişlerinde meydana çıkan ayrılıklar olan ağızlar, dijital araçların gelişmesi ve yaygınlaşması, eğitim seviyesinin yükselmesi, kırsaldaki kişilerin kentliyle ilişkilerinin artması gibi sebeplerle kaybolmaktadır. Bu sözcüklerin kaybolmadan önce

kayıt altına alınması önemlidir. Çalışmada tespit edilen Gaziantep'in ağız özellikleriyle kullanılan kuşakçılık terminolojisine ait sözcükler şöyledir:

Ayak halfesi: Tezgâhın çözügüsünü çözgü dolabına saran kişi. Sonraları bu kişiye çözgücü denmiştir.

Bedres: İki ipliği birbirine bağlama işi.

Çukur: Dokuma tezgâhını kullanacak olan çalışanın içinde bulunduğu yaklaşık 120 cm derinliğe sahip alan. Dokuma tezgâhının ayaklık bölümü aşağıda, geri kalan kısmı yukarıda bulunur. Kalfa bu çukurun içine girer ki vücudunun büyük bölümü çukurun içinde kalarak dokumayı gerçekleştirir.

Esnaf sahresi: Gaziantep'te esnaf kolları arasında yılda bir kez düzenlenen piknik etkinliği.

Halfe: Kalfa.

Culha: Dokumacılık zanaatıyla uğraşanlara verilen genel ad.

Harniş: İpliği haşılama işi.

Harnişçi: Harniş işini yapan kişi.

Haşıl: İpliği sertleştirme işlemi. Nişastalı suya iplik batırılıp çıkarılır ve ardından kurutulur.

Jakar: Kuşağa desen veren makine sistemi.

Karınca ayağı: Desendeki bozukluklardan biri.

Kücü: Jakar makinesinde kullanılan sert tel.

Masura: Yaklaşık 13-14 cm ölçüye sahip, tahtadan yapılmış küçük bobin.

Mekik sıkma: Dokuma makinesinde ortaya çıkan arıza. Bu arıza oluştuğu zaman 2390 ipliğin yaklaşık 1000 adedini değiştirmek gerektiğinden zahmetle çözülen bir arızadır.

Mekik: Masuranın içine konduğu tahtadan yapılmış aparat.

Mil gitme: Jakardaki mil desende bozukluk yaptığı zaman ortaya çıkan arıza.

Nezik taşı: Kasnağın altındaki ağır taş.

Orta şeert: Çıraklıktan önceki statü.

Sepet götü: Örgüdeki bozukluklardan biri.

Şarkçı: 2390 adet ipliği desene uygun biçimde jakardan dokuma tezgâhına indiren kişi. Bu iş, zahmetli olduğu için ayrı bir kişi tarafından gerçekleştirilmiştir.

Şeert: Çırak.

Tel yeri: Tel koptuğu zaman oluşan bozukluğun kuşakta görülmesi.

Ulayıcı: Tezgâhtaki iplikler bittiğinde yeni iplikleri öncekilere bağlayan kişi.

Yarım halfe: Çıraklıktan sonra, kalfalıktan önce gelen statü.

6.2. Lakaplar

Lakap, “bir kimseye, bir aileye kendi adından ayrı olarak sonradan takılan, o kimsenin veya o ailenin bir özelliğinden kaynaklanan ad” (Türkçe Sözlük, 2011: s. 1572) olarak tanımlanır. Lakaplar toplumdaki sosyal ilişkilere, değerlere ve toplumun dil ve söylem tarzına göre şekillenmektedir. Toplumun mizah anlayışını ve kültürel yapısını yansıtan lakaplar insanlar arasında bağları güçlendiren ve sosyal iletişimi kolaylaştıran işleve sahiptir. Gaziantep’te kuşakçılara verilmiş olan lakaplar şu şekildedir:

Şükrü Yüncü-Pelevan: Güreş kursuna gittiği için bu lakap verilmiştir.

Durdu Emek-Kuşakçı Durdu: Mesleği kendisine lakap olarak verilmiştir.

Abdullah Akgöz - Acemoğlu Abdullah: Kökeni İran’a dayandığı için bu lakap verilmiştir.

İlhan Kalyencioğlu- Lolo İlhan: Konuşurken sözcükleri yuvarlayarak söylediği için bu lakabı almıştır.

Halil Özoğlan - Hoca Halil: Dindar birisi olduğu için bu lakap verilmiştir.

Hanife Şireci- Cakcak Hanifi : Sebebi bilinmiyor.

İbrahim Giritlioğlu - Kör İbrahim: Bir gözü zayıf gördüğü için bu lakap verilmiştir.

Mustafa Seçkin - Hoca Mustafa: Dindar birisi olduğu için bu lakap verilmiştir.

Cevdet Horozoğlu - Horoz Cevdet: Soyadı kısaltılarak kendisine lakap olarak verilmiştir.

Muharrem Yılanıcı - Çavuş Halfe: Herkesi organize edebilen birisi olduğu için bu lakap verilmiştir.

Boyacı Ali Türkoğlu - Kel Ali: Saçları olmadığı için bu lakap verilmiştir.

Halil Kıvanç - Lombacı Halil: Lomba, lambanın halk arasındaki söylenişidir. Halil Kıvanç’ın babası lamba yaptığı için bu lakap ona ve hatta diğer kardeşlerine de verilmiştir.

Ahmet Sevinçer - Boz Ahmet: Ten renginden dolayı bu lakap verilmiştir.

Hayri Mutlu - Kör Hayri: Bir gözü görmediğinden bu lakap verilmiştir.

Kuşakçılıkta bazı lakaplar lakabın verildiği kişinin yüzüne karşı kullanılmamış ancak kişi, bulunmadığı ortamlarda lakaplarla anılmıştır. Toplum içinde ayırıştırıcı, küçük düşürücü olduğu; kişinin sosyal ve duygusal durumunu olumsuz etkileyebileceği için zanaatkarlar bu adlandırmaları daha samimi buldukları kişilerle bir aradayken kullanmışlardır. Bu lakaplar kaynak kişiler tarafından aynı gerekçelerle aktarılmamıştır. Lakabın verildiği kişinin adlandırmadan rahatsız olmaması durumunda lakap, toplum içinde sıklıkla kullanılmış hatta zaman zaman asıl adın

önüne geçmiştir. Grup kimliğinin bir parçası olarak ortak hafızayı oluşturan, toplumun mizah anlayışını yansıtan lakapların meslek, fiziksel görünüş, kişilik özelliği, yaşantı ve soy bağının öne çıkan özelliklerine göre verildiği anlaşılmaktadır.

6.3. Türküler

Türküler, halk hayatının bütün yönlerine ayna olabilecek nitelikteki halk şiiri örnekleridir (Sever, 2023: s. 399). Türküler ortaya çıktıkları zamanın sosyal ve siyasi koşullarından etkilenmekte ve bunları yansıtmaktadır (Dinç, 2020: s. 487). Bu eserlerin tespit edilip kayıt altına alınması türkünün ait olduğu toplumun kültürel değerlerini ve tarihini anlamaya yardımcı olacaktır. Gaziantep'te kuşakçılığın alt dallarından birini oluşturduğu dokumacılıkla ilgili kaynak kişilerden derlenen türküler şöyledir:

Türkü-1

Çulha çukurda mısın?
Be kele çulha
Kaygıda fikirde misin?
Yandım kele çulha
İşin gücün rastgele

Çulha mekik sallıyor
Be kele çulha
Tezgâh tın tın atıyor
Yandım kele çulha
İşin gücün rasgele

Acından garnı doyar
Be kele çulha
Bir parmak balı yalar
Yandım kele çulha
İşin gücün rasgele

Çulhanın tepesinde
Be kele çulha
Mis kokar nefesin de
Yandım kele çulha
İşin gücün rasgele (KK-3).

Türkü-2

Mekikleri atarık,
Karhanada yatarık.
Paramız kalmaz ise
Şalvarları satarık

Gel ey naçar ağlama
Dar gün geçer ağlama
Bu kapıyı kapıyan
Bir gün açar ağlama

Yolum karhana üstü
Tesbahım yere düştü
Karhananın içinde
Gönlüm Merala düştü

Gel ey naçar ağlama
Dar gün geçer ağlama
Bu kapıyı kapıyan
Bir gün açar ağlama

Karakabir uşağı
Yandan bağlar bıçağı
Polis bekçi dinlemez
Çeker vurur bıçağı

Gel ey naçar ağlama
Dar gün geçer ağlama
Bu kapıyı kapıyan
Bir gün açar ağlama (KK-3).

Türkü-3: Haşıl Türküsü

Alatirik söndü kalkın haşıla
Haşılı da getirin çökün başına
Çifte kurşun değsin nezzik taşına
Gözlerin kör ola ölesin usta
Ustamızın giydiği samanı sarı
Usta seni soksun al kızıl arı
Usta paran yoksa etme bu kârı
Gözlerin kör ola ölesin usta

Haşıl parasından bulgur kaydattık
Mangal maşasından saçım kıvrattık
Ustamızın düğününde avrat oynattık
Gözlerin kör ola ölesin usta

Bir direzin çektim iki sedirlik

İçinde kırıldı zavallı mekik
Yenisini almağa yoktur metelik
Gözlerin kör ola ölesin usta (KK-3)

Haşıl Türküsünün Hikâyesi

İpliğin sertleşmesi için nişastalı suya batırılma işlemine haşıl denmektedir. Halı, kilim, kuşak, kutnu dokuma gibi tüm mesleklerde bu işlem gerçekleştirilmektedir. Gaziantep'te kadın ve kızlar dokumacılıkla ilgili işlerde yer almıştır. Henüz gün doğarken, sokak lambaları sönmüce kadınlar son derece zahmetli olan haşıl işine başlar ve hazırladıkları iplikleri ustaya teslim ederlermiş. Haftalıkların alınacağı gün bazı ustaların parayı çalışanlara ödeyememesi sebebiyle haşıl türküsü sitem dolu sözlerle ortaya çıkmıştır (KK-3).

Gaziantep'te dokumacılıkla ilgili söylenmiş türkülerde yerel ağza ve mesleki terminolojiye has sözcüklerin kullanıldığı, mesleğin üretim yöntemleri, malzemeleri ve usta-çırak geleneği hakkında bilgilerin yer aldığı görülmektedir. Bu türküler dokumacılığın tarihi ve kültürel dokusunu yansıtarak mesleğin zorlu ve emek gerektiren süreçlerine dair aktarım yapmaktadır. Gaziantep halkı arasında yaygın şekilde bilinen bu türküler günümüzde çeyiz, kına gecesi, düğün, hamam eğlenceleri gibi eğlenme ortamlarında icra edilmektedir.

6.4. Kuşak Ustalarının Meslek Anlatıları

Sıradan insanların hayat hikâyeleri, kültürel mirasın bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Anılar, bir topluluğun kolektif hafızasının ve kimliğinin bir parçasını oluştururlar (Solanilla, 2019: s. 549). Toplumun geçmişini, deneyimlerini, geleneklerini ve değerlerini yansıtan anlatımlar; topluma ait normlar, inançlar, ritüeller ve tarihi bilgileri içermekte ve bu öğelerin nesilden nesile aktarılmasına yardımcı olmaktadır. Bu bireysel hikâyeler hem yaşayan ve anlatan kişinin hem de toplumun kültürel belleğini taşımaktadır. Çalışmada, verileri elde etmek için yapılan görüşmelerde ustaların anlattıkları, kültürel varlığı içeren meslek anlatıları şu şekildedir;

“Postacı (Vedat Karakaş) ben askere gitmeden evvel babama derdi ki dayı gel bir kilim tezgâhı alalım, bunu çiftten işleyelim. Sen iki tezgâhlık iş alırsın, kuşakçı ustası gece çalışmazdı ama kilimciler gece de çalışırdı, geceye de halfe buluruz; ben sana bir tezgâhtan dört tezgâhlık iş veririm dayı, gel kilim tezgâhında yapalım, derdi. Babam oğlum orta örmeyi ne edeceksin, derdi. Kilim tezgâhı 2 m 35 cm, kuşak da 1 m olduğu için çift işleyebilirsin, Postacı çok söyledi de babam rahmetli yok dedi. Ben daha sonra askerden geldim, bir sene kadar dericilik ettim, bu arada dericilik de dede mesleğidir bizde, baktım kafama yatmadı; eşimin bileziğini sattık, Nizip'te Eşek Ahmet'in 2,5 metrelik kilim tezgâhını aldık. Herkes tek en 170'li Bursa tezgâhında işler, biz o 2,5 metrelik tezgâhta çift en kuşağı çektik. Sanki uçak fabrikası kurmuş gibi yahu dört beş ay sürdü, biz bu tezgâhı çalıştıramadık. Niye? Diyelim 170'li

Bursa tezgâhının kücüsü 33 cm, 2,5 metrelik tezgâhın kücüsü 45 cm'di. Kücü bulamıyoruz, kilimin kücüsü kuşağa gelmiyor, onun daha ince olması lazımdı. Kücü yaptırdık; mekik şu kadar, kilim tezgâhın mekiği bu kadar. Kilim tezgâhı iğli değil, özel mekik yaptırırın, şarkı özel indirirsin, İstanbul'da tarak yaptırırın, bunları (Şükrü Yüncü'nün standart kuşak tezgâhını kastediyor.) 170 cm, bizimki (kilim tezgâhından modifiye ettikleri kuşak tezgâhını kastediyor.) 2 metre 55 cm. 6 ay sürdü, sanki biz uçak icat etmişiz gibi, edemedik. Neyse tezgâhı çalıştırmaya başladık, orta örmeyi nedidik? Kafayı oynadık artık. (Orta kesme, kuşağın ortadan kesilecek yerini ifade ediyor.) Nedidik, nedidik? Babam rahmetli hacca gidip geldi daha biz tezgâhı çalıştıramadık. En sonunda Tarakçı Mehmet rahmetli, Mustafa Öndeş'in babası, Hacı Mustafa Bozatalı'ya bunlar uğraşılıyor amma yapamazlar bu örme işini, ben Bursa'da bir halıcıda gördüm demiş. Geldi Tarakçı Mehmet, Allah rahmet eylesin; siz iki dene şöyle makara alın gidin buna iplik sardırın, dedi. Anama gittik, dedik ana buna iplik sar. Aşağı yukarı ip, altıya dört falandı yani altı numaranın dört katı. İki tane makara yaptık. Tel gibi bir şey ayarladı, taktı arkaya, levendin üstüne. Makaraları bu tele taktı. Ondan sonra jakardan aşağı şark indirdi. Kuyumcuya gidin, iki tane şöyle küçücük boncuk yaptırın, dedi çünkü içinden iplik geçtikçe dedi, tel olursa hem keser tıfıdır onun için bunu boncuk yaptırın altıncılara dedi. İki tane de boncuk yaptırdık, getirdik yavrum hakket (hakikaten) bu adam şarkı indirdi, bir tane yan mil iki tane dik mili indirdi. Ondan sonra da dört tane şark indirdi, süzekten geçirdi, o boncuklardan da leventten gelen ipliği geçirdi, çalışın dedi. Bir örmeye başladı yavrum, tık tık, orta örmeyi ördürdük, Allaaahh... Bunlar 170'lik Bursa tezgâhında bir kalfa çalıştırıyorlar günde yirmi yirmi beş kuşak işlerler, biz otuz tane, otuz da yanında çıkıyor, altmış. Altmış da geceye çıkıyor, yüz yirmi tane. Bunlar otuz dene işliyor, biz yüz yirmi dene işliyoruz" (KK-1).

"Rahmetli Mehmet Usta, Cengiz'in babası, dükkânın önüne geliyor; bakıyor kalfası dükkânı kapatmış gitmiş, levendi de kapının önünde bırakmış gitmiş. Gece de yağmur yağıyor, sabahleyin kalfa gelip bakıyor ki Allaaahh... Boyalar karışmış; sarı mavi olmuş, mavi yeşil olmuş, kırmızı siyah olmuş... Mal alacalı bulacalı olmuş. Mehmet Usta'nın da kalkıp atacak hâli yok, zorla işliyor bunları, atıyorum dört yüz tane İtalyan kuşağı çıkıyor. Tanıdıklarına, nazının geçtiklerine yirmişerden dağıtıp satıyor, o malı eritiyor. Daha sonra İstanbul'dan sattığı yerden, bir yabancı müşteri geliyor ve o alaca boyalı kuşağı beğeniyor. İstanbul'dakiler Hacı bundan beş yüz tane yap, sipariş var diyorlar, ben bundan bir daha yapamam diyor Mehmet Usta. Nasıl yapamazsın, sen usta değil misin diye sorduklarında Mehmet Usta; Cenab-ı Allah o oranda yağmuru nasıl yağdıracak bir daha, ben bilemem, boyasını tutturamam artık diyor" (KK-1).

"Motorlu tezgâh geldikten sonra en kral halfe otuz altı kuşak işlerdi. Biz postacı (Vedat Karakaş) ile bir gün dedik ki biz bu rekoru kıracağız. Otuz dokuz metre yetmiş cm kadar falan işledik. Sonra cereyan gitmesini mi? Sonra

biz o koca tezgâhı ikimiz elimizle çalıştırdık, o otuz santimi de işledik, kırk kuşağı tekilledik. Rekor bizde. İkinci gün de işe iştahlı iştahlı gidiyoruz, o gün de mekik sıkı, üç metre anca işledik. Hem daha çok çalıştık hem eksik para aldık” (KK-1).

“Sene ya 66 ya 67’ydi elim motorlu tezgâhın kasnağının arasında kaldı. Çocuğuz ya halfem Sarı Mehmet oğlum şu çuvalın terezini getir demişti, ben de gittim çuvalın terezini aldım, tezgâh çalışıyı ya, kasnak, kayış, kayış da motora bağlı, tuttum şöyle kayışa sürtüyorum ben çuvalı. Bir baktım elimi araya aldı, aha şuradan şuraya sekiz dene dikiş atıldı. Dört dene parmağım sallanıyor ha. Çavuş Rahmetlik netti, şimdi olsa imkânı yok yav, hemen üstüpyülen elimi şöyle sardı, bisiklete bindirdi, devlet hastanesine götürdü beni. Nizip Caddesi’nden Ersin Arslan’a... Ta oradan oraya elim böyle sallaniyi, bisikletin arkasına bindim, hastaneye gidiyim” (KK-1).

“Babam rahmetli anlatırdı o yokluk dönemlerinde, el tezgâhı dönemlerinde, gittim oğlum iplik aldım geldim bir çözgölük demişti; ipliği alıyor, işliyor, satıyor, borcunu ödüyor ve yenisini alıyor. O zamanlarda aldım getirdim ipliği diyor, annem boyayacak tabii, ipliği annem açmış ki iplik ulumuş yani çürümüş. Babam gitmiş adama, bana uluk iplik vermişsin diye; adam gözünün önüne bakaydın abi, demiş. Babam hiçbir şeyim kalmamıştı, bitmişim o zaman diye anlatırdı” (KK-2).

“Yine rahmetli babam mal alıp satmaya İstanbul’a gittiğinde bir odada beş kişinin kaldığı otellerde kalırlarmış yani yatak kiralarlarmış; sabah kalkıp bir bakmış pantolonu yok. Hırsız cüzdanını, pantolonunu, her şeyini almış gitmiş. Otelci babama kendi pantolonunu vermiş, o da bol olmuş zaten, iplikle bağlamışlar belinden. Müşterinin yanına gidilecek diye o şekilde gidip borca pantolon almış kendine. Yani eskiden İstanbul’a gitmek de çok zormuş. Evliya Hanı’na mal götürüp orada yatarmış babam, orada malı dağıtırmış, satıp bitirirmiş. Biz çocukken babamı bilmezdik yani telefon, ulaşım da yoktu. On beş, yirmi gün, bazen bir ay... Bir sabah bakardık babam gelmiş. Malı satar bitirir gelirmiş, çok çalışkan adammış rahmetli” (KK-2).

Kuşakçılık mesleğinin ustalarından kaydedilen bu meslek anlatıları mesleği icra edenlerin geçmişini, geleneklerini ve değerlerini yansıtarak kolektif hafızanın bir parçasını oluşturmaktadır. Meslek ustalarının deneyimlerinden kaydedilen örnekler, kuşakçılığın nasıl öğrenildiği, ustaların nasıl yetiştirildiği ve mesleklerin toplum içindeki önemini yansıtmaktadır. Geçmişteki zorluklar, dayanıklılık ve teknolojinin değişimi gibi konuları da içeren bu hikâyeler kültürel mirasın nasıl evirildiği ve uyum sağladığına dair önemli bilgiler vermektedir. Bu bağlamda, meslek ustalarının anlattığı hatıralar kültürel mirasın zenginliğini ve derinliğini anlamak için önemli bir kaynak olarak görülmüştür. Kuşakçılık mesleğinin ustaları anılarını aktarırken bu olayların üzerinden uzun zaman geçtiğini ve bu hatıraları çok uzun zamandır dile getirmediklerini ifade etmişlerdir. Son iki ustanın faaliyette olması, kuşakçı ustalarının artık sahadan çekilmiş olması sebebiyle bu anlatıların da icra ortamlarının kaybolduğu

anlaşılmaktadır. Ustaların bir araya gelmesiyle yeniden canlanan anılar grup aidiyetinin dışı vurumu olarak dile getirilmiştir. Anlatılar mesleğin zorluklarına vurgu yapmakla beraber ustaların bu hatıraları mutlulukla, gülerек aktarmaları meslek anlatılarının eğlendirme işlevinin olduğu göstermektedir.

Sonuç

İnsan, tarih boyunca ihtiyaçlarını karşılamak için üretim yapmıştır. Bu üretimin estetik bir değer kazanması ve etrafında kültürel unsurların var olmasıyla geleneksel meslekler ortaya çıkmıştır. Günümüzde endüstrileşme ve otomasyon, insan gücüne duyulan ihtiyacı azaltmıştır. Teknolojik ilerlemeler ve modern toplumun taleplerindeki değişimler nedeniyle geleneksel meslekler zamanla kaybolmaya yüz tutmuştur.

Çalışmada ele alınan kuşakçılık; köklerinin geçmişe dayanması, kuşaktan kuşağa aktarılarak yaşamış olması, el emeğine dayalı üretim yapması, kültürel ve toplumsal değerlere sahip olması, özel beceri gerektirmesi ve toplumun temel ihtiyaçlarını karşılaması sebebiyle geleneksel meslek olarak değerlendirilmiştir. Gaziantep'in kültürel mirası içinde değerlendirilen kuşakçılığın son ustalarıyla yapılan kişisel görüşmeler ve gözlem yoluyla mesleğin tarihi, teknikleri, kullanılan malzemeler, meslek töresi ve meslek etrafında oluşmuş sözlü kültür tespit edilerek yazılı bir kayıt oluşturulmuştur. Gaziantep'in yerli halkının Ermeni ustalardan öğrendiği kuşakçılık, önceleri ailenin bütün fertlerinin katılımıyla icra edilmiştir. Toplumda iş bölümündeki farklılaşmalar evde annelerin ve çocukların gerçekleştirdiği aşamaları başka iş kollarına nakletmiş; boyacı, masuracı gibi çalışanlar devreye girmiştir. Bir kuşağın üretim aşamasında şarkçı (harniş), desenci, boyacı, ayak kalfası (çözgücü), ulayıcı (çözgü bağlamacısı) ve dokuma kalfası gibi el emeğiyle katkı sunan elemanlar birlikte çalışmış, kuşaklar el tezgâhlarında dokunmuştur. Günlük üretim kapasitesinin artırılmasına imkân tanıyan makinelerle birlikte bu çalışanlara duyulan ihtiyaç azalmış; çırak ve kalfalar yetişmemeye başlamıştır. Modern insanın beğeni ve tercihlerinin değişmesiyle arz talep dengesi bozulmuş, kuşakçılık mesleğinin ustaları da üretimden yavaş yavaş çekilmiştir. Kuşakçılık mesleğinde yaşanan bu dönüşümle birlikte bir ustanın kalfaları ile elde ettiği bir yıllık üretim, gelişen dokuma tezgâhları ile önce birkaç haftada üretilir hâle gelirken teknolojinin gelişimiyle birlikte geçilen daha üstün dokuma tezgâhları ile de birkaç günde yapılır hâle gelmiştir. Böylelikle geleneksel el tezgâhları da yavaş yavaş devreden çıkmış, birer anı olarak müzelere, eski ustaların evlerinin bir köşesine kaldırılmıştır. Kuşaklar ise insanların yaşam biçimlerinin farklılaşması ve ihtiyaçlarının değişmesiyle birlikte günlük yaşamdaki önemini yitirmiş ve günümüzde bazı bölgelerde nadiren kullanılmakla birlikte, halk oyunları kostümlerinde, çanta, cüzdan, şapka gibi süs eşyalarının üretiminde ve çeşitli mekânlarda dekor olarak yer bulmuştur. Kuşak ustaları, bu ürünlerde malzeme olarak kuşak kullanarak mesleklerini yaşatma çabasına girişmişlerdir. Belediyenin de destekleriyle yeni ürünlerle yeni bir pazar ortamı oluşturulmak istense de müşteri talebinin azalması, mevcut elemanların halı endüstrisine yönelmeleriyle bu gayretler

beklendiği gibi sonuçlanmamıştır. Gelineen noktada son iki kuşak ustasının da meslekten çekilmesiyle beraber kuşakçılık artık kaybolmuş bir geleneksel meslek olarak tarihe karışacaktır.

Kaynaklar

- Aça, M. & Yolcu, M.A., (2017). Folklorlarda örtük ve bozuk işlev. *Folklor/Edebiyat*, 23 (90), 49-60.
- Altıntaş, K. M. (2016). Kaybolmaya yüz tutmuş geleneksel Türk el sanatkârlarının karşı karşıya bulunduğu ticari sorunların analizi. *Bilig*, (77) , 157-182.
- Arslan, F., Çağlar, L.M. & Gürbıyık, C. (2017). Kültürel miras kapsamında kaybolmaya yüz tutmuş geleneksel meslekler: Turgutlu örneği. *Studies of The Ottoman Domain (Osmanlı Hâkimiyet Sahası Çalışmaları)*, 7(13) , 211-247.
- Aytaç, A., & Hidayetoğlu H.M. (2004). Buldan mekikli dokumaları. *Millî Folklor*, 8(62): 49-52.
- Çağatay, N. (1974). Bir Türk kurumu olan ahilik. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları.
- Danışman, G. (2005). Küreselleşme ve zanaatçı-teknoloji ustalarının çaresizliği. *Osmanlı Bilimi Araştırmaları (Emre Dölen Armağanı)*, 6 (2005) , 235-245.
- Dinç, M. (2020). Türkülerin başına gelenler: politik-ideolojik sebeplerle değiştirilen türküler üzerine. *Folklor/Edebiyat*, 26 (103), 483-508
- Duman, M. (2012). Geleneğin güncellenmesi bağlamında Gaziantep'te geleneksel meslekler. 2010. Ceylan, Ömür (Ed.) *III. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Öğrenci Kongresi TODOK*. (s. 1535-1440). İstanbul Kültür Üniversitesi Yay.
- Ergin, M. (2009). Türk dil bilgisi. İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım.
- Gürçayır Teke, S. (2018). Somut olmayan kültürel mirasın korunması sözleşmesi listelerinde yaşayan miraslar ve sabitlenen gelenekler. *Millî Folklor*. 30 (120): 19-31.
- Koyuncu Okca, A. (2016). Denizli'de kaybolmaya yüz tutmuş kimi geleneksel meslekler. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (58) , 201-223.
- Moore, W. E. (1997). İşlevselcilik. Sosyolojik çözümlemenin tarihi. (Ed. Tom B. Bottomore, R. Nisbet). Ankara: Ayraç Yayınları.
- Oğuz, Ö. (2002). Ulusal kalıtın küreselleştirilmesi ve Türk el sanatları. *Millî Folklor*, 14(54): 5-10.
- Oğuz, Ö. (2008). Unesco ve geleneğin ustaları. *Millî Folklor Dergisi*, 20 (77) , 5-10.
- Sarıkaya Hünerel, Z., & Er, B. (2012). Halk kültürünün tanıtılmasında el sanatlarının yeri ve önemi. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(1), 179-190.
- Sarıoğlu, H. (2005). El sanatlarını milli değer olarak algılamak. *Millî Folklor*, 17(66), 72-74.

Sever, M. (2023). Söylemelik türler, *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Ed. Mehmet Ali Yolcu. Çanakkale: Paradigma Akademi., 373-426.

Solanilla, L. (2019). Bellek kurumları için yeni bir fırsat: hayat hikâyelerini iletmek için bir araç olarak internet (Çev: Uğur Başaran). Kültürel miras yönetimi. Ed. Nebi Özdemir ve Adem Öger. Ankara: Grafiker Yayınları, 547-566.

Türkçe Sözlük, (2011). Ankara: Türk Dil Kurumu.

Yurtseven, H. R. & Kaya, O. (2010). Topluluk girişimciliği ve geleneksel meslekler. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi-Journal of Entrepreneurship and Development*, (5:2) , 21-28.

Sözlü Kaynaklar

KK-1: Metin Emek, 1960 doğumlu, lise mezunu, kuşak ustası, Gaziantep (Görüşme: 23.05.2023).

KK-2: Şükrü Yüncü, 1963 doğumlu, üniversite mezunu, kuşak ustası, Gaziantep (Görüşme: 23.05.2023).

KK-3: Asım Mihçioğlu, 1959 doğumlu, üniversite mezunu, emekli, Gaziantep (Görüşme: 23.05.2023).

KK-4: İbrahim Halil Yüncü, 1963 doğumlu, üniversite mezunu, kuşak ustası, Gaziantep (Görüşme: 23.05.2023).

KK-5: Vedat Karakaş, 1954 doğumlu, lise mezunu, emekli, Gaziantep (Görüşme: 23.05.2023).

KK-6: Cengiz Çelikhan, 1965 doğumlu, lise mezunu, kuşak ustası, Gaziantep (Görüşme: 23.05.2023).

EKLER

Fotoğraf-1: Kuşak Ustaları (soldan sağa: Vedat Karakaş, İbrahim Halil Yüncü, Berna Dinç Musluk (araştırmacı), Şükrü Yüncü, Metin Emek, Cengiz Çelikhan, Asım Mihçioğlu (kültür araştırmacısı)).

Fotoğraf-2: İplik haşillama (Asım Mihçioğlu'nun fotoğraf arşivinden).

Fotoğraf-3: Eski dokuma tezgâhında, çukurda kuşak dokuyan bir usta. (Asım Mihçioğlu'nun fotoğraf arşivinden).

Etik Kurul Onay Belgesi

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU TOPLANTI TUTANAĞI

Toplantı No : 07
Toplantı Tarihi : 06.06.2023
Toplantı Saati : 11:00

Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu 06.06.2023 tarihinde toplanarak yapılan başvuruları değerlendirdi ve aşağıdaki kararları aldı:

- 5) Ayşenur ÖZDAL'ın 30.05.2023 tarih, 335400 sayılı ve "Etik Kurul İzin Dilekçesi" konulu kişisel dilekçesi incelenmiş olup Üniversitemiz Fen Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Dr. Öğr. Üyesi Ayşenur ÖZDAL ve Berna DİNÇ MUSLUK'un "Kaybolmaya Yüz Tutmuş Bir Meslek Olarak Gaziantep'te Kuşakçılık ve Son Ustaları" başlıklı bilimsel araştırma çalışmasının Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nca değerlendirilmesi istenmektedir. Kurula yapılan başvuru; çalışmanın amacı, yöntemi, veri kaynakları ve veri toplama araçları açısından değerlendirilmiştir. Kurulumuza beyan edilen belgelere dayalı olarak yapılan incelemeler sonucunda başvuruya ilişkin etik aykırılık tespit edilmemiş olup adı geçen öğretim üyesi ve araştırmacının söz konusu bilimsel araştırma çalışmasını yapabilmesinin uygun görülmesine;

Toplantıya katılanların oy birliğiyle karar verildi.

ASLI GİBİDİR
Prof. Dr. Nazım HASIRCI
Sosyal ve Beşeri Bilimler
Etik Kurulu Başkanı